

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

**ANNALS OF THE POLISH ASSOCIATION
OF AGRICULTURAL AND AGRIBUSINESS ECONOMISTS**

ROCZNIKI NAUKOWE
STOWARZYSZENIA EKONOMISTÓW ROLNICTWA I AGROBIZNESU

Received: 06.01.2024

Acceptance: 10.04.2024

Published: 18.06.2024

JEL codes: M41, K34

Annals PAAAE • 2024 • Vol. XXVI • No. (2)

License: Attribution 3.0 Unported (CC BY 3.0)

DOI: 10.5604/01.3001.0054.4639

JOANNA FLOREK¹

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Polska

**WYBÓR FORMY OPODATKOWANIA
MIKROPRZEDSIĘBIORSTWA JAKO INSTRUMENT
OPTYMALIZACJI PODATKOWEJ W ŚWIETLE ZMIAN
POLSKIEGO ŁADU**

Słowa kluczowe: optymalizacja podatkowa, formy opodatkowania, podatek dochodowy, składka zdrowotna, Polski Ład

ABSTRAKT. Celem artykułu jest ocena wpływu zmian zasad naliczenia podatku dochodowego i składki na ubezpieczenia zdrowotne od działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorstw, wynikających z wprowadzenia tzw. „Polskiego Ładu”, na wartość obciążeń publicznoprawnych wynikających z podatku dochodowego i składki zdrowotnej, w kontekście różnych form opodatkowania. Niejednoznaczność i zmienność przepisów prawnych i wzrost obciążeń publicznoprawnych nie pomaga przedsiębiorcom w rozwijaniu działalności i stanowi istotną barierę, utrudniającą rozwój sektora mikroprzedsiębiorstw. Wybór formy opodatkowania prowadzonej działalności ma duże znaczenie dla wysokości obciążenia podatkowego dochodu mikroprzedsiębiorstwa. Zmiany przepisów w prawie podatkowym, wskutek wprowadzenia Polskiego Ładu w 2022 roku, wywołały rewolucję w formach rozliczania się z podatku dochodowego i zasad naliczania wartości składek na ubezpieczenie zdrowotnego w grupie mikroprzedsiębiorstw. Z przeprowadzonych badań wynika, że wprowadzenie przepisów Polskiego Ładu spowodowało zwiększenie obciążeń publicznoprawnych dla mikroprzedsiębiorstw, które mogą spowodować u części mikroprzedsiębiorców spadek rentowności prowadzonej działalności, co może hamować przedsiębiorczość i skłaniać do zaniechania prowadzenia działalności gospodarczej.

¹ Corresponding author: joanna.florek@up.poznan.pl

WSTĘP

Mikroprzedsiębiorstwa, stanowiące część sektora określanego jako małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), są szczególną formą prowadzenia działalności gospodarczej [Konstanty 2016]. W Polsce, podobnie jak w innych krajach UE, mikroprzedsiębiorstwa stanowią największy odsetek wszystkich przedsiębiorstw (ok. 97%). W 2022 roku w Polsce w mikroprzedsiębiorstwach znalazło zatrudnienie ponad 4,5 mln osób, z tego 40% w ramach działalności jednoosobowej [GUS 2023]. Mikroprzedsiębiorstwa stanowią zatem istotny segment w gospodarce, odgrywając kluczową rolę w tworzeniu miejsc pracy, wprowadzaniu innowacji na rynku oraz w tworzeniu wartości dodanej w każdym sektorze gospodarki. Poza tym, mikroprzedsiębiorstwa mają znaczący wpływ na rozwój społeczności lokalnych. Często angażują się w działalność charytatywną, sponsorują lokalne wydarzenia kulturalne i sportowe oraz wspierają inicjatywy społeczne. Ich znaczenie w kontekście rozwoju społecznego i ekonomicznego jest niezaprzeczalne, dlatego ważne jest wspieranie i promowanie działalności mikroprzedsiębiorstw w gospodarce. Mikroprzedsiębiorca podejmując decyzje gospodarcze, musi uwzględnić liczne uwarunkowania o charakterze rynkowym, ekonomicznym, prawnym, społecznym i kulturowym [Matejun i Kaczmarek 2010].

Istotną barierą, utrudniającą rozwój sektora mikroprzedsiębiorstw są podatki i obciążenia, wynikające z obowiązku płacenia składek na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne, których wysokość nie pomaga przedsiębiorcom w rozwijaniu działalności, a niejednoznaczność i zmienność przepisów prawnych nastrożają liczne trudności [Borowiecki i Siuta-Tokarska 2008]. Z badań Marka Niewęglowskiego i Piotra Karasia [2016] wynika, że podatki i centralne opłaty administracyjne stanowią jedne z głównych czynników ograniczających rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Obowiązujący w Polsce system podatkowy umożliwia w wielu przypadkach pewną swobodę kształtowania przez właścicieli podmiotów gospodarczych obciążeń podatkowych. Przedsiębiorca będzie dążyć do optymalizacji (minimalizacji ciężarów podatkowych), a tym samym do wyboru takiego sposobu opodatkowania prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, który będzie w danych warunkach dla niego najkorzystniejszy w wymiarze ekonomicznym i organizacyjnym [Sosnowski 2017]. Optymalizacja podatkowa polega na korzystaniu z dostępnych prawem instrumentów, w celu poniesienia jak najmniejszego ciężaru podatkowego [Mazur i in. 2012]. W literaturze przedmiotu optymalizacja podatkowa tłumaczona jest także, jako planowanie podatkowe mające na celu stworzenie optymalnych pod względem obciążeń podatkowych i okołopodatkowych struktur i rozwiązań odnoszących się do podejmowanych przez podatników konkretnych działań gospodarczych [Gruziel 2009]. Bogusław Walczak [2009], jako instrumenty optymalizacji podatkowej proponuje:

- 1) wybór formy działalności gospodarczej;
- 2) wybór formy opodatkowania;
- 3) wykorzystanie luk tkwiących w uregulowaniach prawnych odnoszących się do poszczególnych podatków;
- 4) zaniechanie działalności gospodarczej oraz
- 5) przeniesienie działalności w granicach kraju na inny teren lub poza granicę kraju do państwa o łagodniejszych obciążeniach podatkowych i paropodatkowych.

Optymalizacja podatkowa postrzegana jest często przez społeczeństwo jako działania negatywne, wpływające na szkodę Skarbu Państwa [Żabska 2013, Skolimowska 2021]. Należy zwrócić uwagę, że istotą optymalizacji podatkowej nie jest unikanie podatków, lecz tworzenie, w ramach istniejących rozwiązań prawnych, strategii umożliwiającej obniżenie obciążeń podatkowych, a w konsekwencji poprawę wyniku finansowego netto i wzrost rentowności prowadzonej działalności gospodarczej [Jankowski 2019]. Marcin Jamroży i Stephan Kudert [2013] również podkreślają, że optymalizacja podatkowa, to wybór takiej formy i struktury planowanej transakcji w ramach i w granicach obowiązującego prawa podatkowego, aby zmniejszyć poziom obciążeń podatkowych. W związku z tym, wybór formy prawnej działalności gospodarczej i wiążącej się z tym formy opodatkowania dochodu stanowi jeden z głównych, strategicznych obszarów decyzyjnych, mających miejsce podczas całego cyklu istnienia przedsiębiorstwa [Felis 2014, Jarczok-Guzy 2015].

Wejście w życie 1 stycznia 2022 roku *Ustawy z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw* [Dz.U. 2021, poz. 1128, z późn. zm.] oraz 1 lipca 2022 roku *Ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw* [Dz.U. 2022, poz. 1265], powszechnie zwanych „Polskim Ładem”, wprowadziło liczne zmiany w opodatkowaniu osób fizycznych, w tym mikroprzedsiębiorstw. Jedną z podstawowych modyfikacji w stosunku do dotychczas obowiązujących przepisów były nowe zasady obliczania składki zdrowotnej i podatku dochodowego. Określając opłacalność wyboru poszczególnych form opodatkowania, nie można ograniczać się do ustalenia kwoty samego podatku dochodowego. Wybór określonej formy opodatkowania wpływa również na zasady naliczania i odliczania składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne [Banaszewska 2023].

Celem artykułu jest ocena wpływu zmian zasad naliczenia podatku dochodowego i składki na ubezpieczenia zdrowotne od działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorstw, wynikających z wprowadzenia tzw. „Polskiego Ładu”, na wartość obciążeń publiczno-prawnych wynikających z podatku dochodowego i składki zdrowotnej, w kontekście różnych form opodatkowania.

MATERIAŁ I METODYKA BADAŃ

Materiałem źródłowym stanowiącym podstawę opracowania były dane ewidencyjne mikroprzedsiębiorstwa z branży handlu detalicznego artykułami spożywczymi za lata 2021-2022. Dane pierwotne, pochodzące z funkcjonującego podmiotu gospodarczego, na potrzeby badań przekształcono w hipotetyczne dane przedsiębiorstwa, które wykorzystano do przeprowadzenia analizy obciążeń podatkowych i składki zdrowotnej, wynikających z zastosowania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, progresywnej skali opodatkowania i podatku liniowego, w zależności od osiąganych dochodów (przychodów) i ponoszonych kosztów, przy uwzględnieniu zmian wprowadzonych w ramach przepisów Polskiego Ładu. Analizie poddano również akty prawne, roczniki statystyczne GUS oraz literaturę przedmiotu.

FORMY OPODATKOWANIA

Wybór formy prawnej działalności gospodarczej i wiążącej się z tym formy opodatkowania dochodu, mają duże znaczenie dla wysokości obciążenia podatkowego dochodu mikroprzedsiębiorstwa [Jarczok-Guzy 2015]. Wybrana forma opodatkowania wpływa także w istotny sposób na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Wpływ ten obejmuje nie tylko wysokość ponoszonych obciążeń podatkowych, ale dotyczy również określonych konsekwencji dla wewnętrznej organizacji podmiotu, w tym konieczności prowadzenia przez podmiot gospodarczy określonych narzędzi księgowych [Matejun i Kaczmarek 2010].

W obecnym systemie podatkowym mikroprzedsiębiorca może rozliczyć się z podatku dochodowego w formie zryczałtowanej (w formie karty podatkowej albo zryczałtowanym podatkiem od przychodów ewidencjonowanych) lub na tzw. zasadach ogólnych, płacąc podatek dochodowy PIT (według skali progresywnej lub stawki liniowej) [Pawlak i in. 2013, Podstawka i Deresz 2013, Dziemianowicz 2002].

Najprostszą formą opodatkowania przedsiębiorstw jest karta podatkowa, która nie wymaga prowadzenia skomplikowanej księgowości. Jest to szczególna postać zryczałtowanego podatku dochodowego od osób fizycznych. Skierowana jest do drobnych przedsiębiorców prowadzących działalność usługową, wytwórczo-usługową, handlową lub gastronomiczną przy maksymalnym zatrudnieniu do pięciu pracowników, z zastrzeżeniem, że jest metodą dostępną jedynie dla osób, które przed 2022 rokiem korzystały z karty podatkowej i kontynuują jej stosowanie. Przedsiębiorca rozliczający się w ten sposób, zobowiązany jest do comiesięcznej stałej opłaty kwoty podatku, która ustalana jest ogólnie przez Naczelnika Urzędu Skarbowego i zależy ona od rodzaju prowadzonej działalności, liczby zatrudnionych pracowników, a także od wielkości miejscowości, w której znajduje się jednostka [Makuch 2011].

Kolejną uproszczoną formą opłacania podatku dochodowego jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Uproszczenie to polega na tym, że podatek oblicza się od przychodów bez uwzględnienia kosztów uzyskania przychodów. Tym samym brak jest obowiązku ewidencjonowania operacji gospodarczych dotyczących kosztów. W zależności od rodzaju prowadzonej działalności stawki procentowe wynoszą: 2%, 3%, 5,5%, 8,5%, 10%, 12%, 14%, 15% i 17% [Dz.U. 1998, nr 144, poz. 930].

Zasady ogólne zostały potraktowane jako podstawowa forma opodatkowania, którą może wybrać przedsiębiorca bez względu na przedmiot i rozmiary działalności oraz liczbę zatrudnionych pracowników [Matejun i Kaczmarek 2010]. W tym przypadku wysokość podatku zależy od faktycznie uzyskanych dochodów. Podatnik może opłacać podatek według progresywnej skali podatkowej ze stawkami 12% i 32% lub podatek liniowy w wysokości 19% podstawy obliczenia podatku [Dz.U. 1991, nr 80, poz. 350]. Z tymi formami opodatkowania łączy się obowiązek prowadzenia ewidencji księgowej w postaci księgi przychodów i rozchodów lub ksiąg rachunkowych.

Możliwość wyboru formy opodatkowania uwarunkowana jest spełnieniem wielu szczegółowych przesłanek, a dokonuje się go przez złożenie stosownego oświadczenia w urzędzie skarbowym. Jeżeli przed rozpoczęciem działalności gospodarczej przedsiębiorca nie powiadomi właściwego urzędu skarbowego o wyborze formy opodatkowania, oznacza to, że będzie korzystał z opodatkowania w formie zasad ogólnych według skali podatkowej [Markowski 2014]. Raz dokonany wybór formy opodatkowania nie jest wiążący, od początku kolejnego roku podatkowego przedsiębiorca może zdecydować o zmianie formy opodatkowania na korzystniejszą i rozliczać się w kolejnym roku podatkowym już na zmienionych zasadach.

Jeśli podatnik może wybrać jedną z form opodatkowania, to oznacza, że w praktyce tylko jedna, w określonych warunkach dla danego mikroprzedsiębiorcy, jest metodą optymalną. Konsekwencje źle wybranej formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych są istotne i mogą być nimi np. nadmierne obciążenia podatkowe [Podstawka i Deresz 2013].

Zmiany przepisów w prawie podatkowym przez wprowadzenie Polskiego Ładu w 2022 roku, to jedna z większych reform podatkowych w ciągu ostatnich 30 lat. Wywołała ona znaczącą rewolucję w formach rozliczania się z podatku dochodowego. Do szczególnych zmian można zaliczyć zmodyfikowanie stawek opodatkowania (w ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych oraz w skali podatkowej) bądź naliczaniu składki zdrowotnej [Dz.U. 2021, poz. 1128, z późn. zm., Dorociak i in. 2022]. Przed wprowadzeniem zmian w opodatkowaniu przedsiębiorstw wybór optymalnej formy opodatkowania ograniczał się do symulacji podatku dochodowego. Obecnie, z uwagi na wprowadzone zmiany, należałoby ponownie przeanalizować optymalność dotychczasowej formy opodatkowania, uwzględniając zarówno kwotę należnego podatku, jak i obciążeń wynikających ze składki zdrowotnej.

WYNIKI BADAŃ

Biorąc pod uwagę, że różnice w obciążeniu z tytułu podatku dochodowego, jak i składek na ubezpieczenie zdrowotne istniejące między różnymi formami opodatkowania mogą być istotne, wybór optymalnej, dostosowanej do specyfiki działalności przedsiębiorstwa formy opodatkowania wymaga każdorazowo przeprowadzenia dokładnej analizy [Augustynowicz 2022]. Rozważając wybór korzystnej, z punktu widzenia należnego podatku i obciążeń wynikających ze składki na ubezpieczenie zdrowotne, formy opodatkowania działalności gospodarczej, należałoby w początkowej fazie określić przypuszczalny poziom przychodów oraz kosztów ich uzyskania, aby móc oszacować kwotę podatku i składki zdrowotnej. W analizowanym przedsiębiorstwie przychody z działalności w 2021 roku wynosiły 130 tys. zł, a koszty uzyskania przychodu (uwzględniając remanent) 105 tys. zł. W 2022 roku jednostka osiągnęła przychody w wysokości 160 tys. zł, ponosząc w tym celu koszty w wysokości 130 tys. zł. Dla potrzeb analizy badanego przedsiębiorstwa przyjęto przychody na poziomie 150 tys. zł. Koszty związane z zakupem towarów stanowiły średnio około 70% w strukturze kosztów ogółem. Na tej podstawie wysokość kosztów uzyskania przychodów (KUP) założono na poziomie 80% przychodów. Analizę porównawczą przeprowadzono na hipotetycznych danych przedsiębiorstwa zajmującego się handlem artykułami spożywczymi, dla dziewięciu wariantów przychodów (50, 100, 150, 200, 300, 400, 500, 600, 700 tys. zł rocznie). Analizie poddano trzy warianty opodatkowania: 1) ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, 2) progresywna skala opodatkowania oraz 3) podatek liniowy, każdorazowo uwzględniając przepisy obowiązujące odpowiednio w 2021 oraz 2022 roku, w którym wprowadzono tzw. Polski Ład. Analizę wyboru optymalnej formy opodatkowania przeprowadzono w dwóch etapach. Pierwszy obejmował zmianę przepisów 1 stycznia 2022 roku, w drugim etapie uwzględniono uchwaloną w czerwcu 2022 roku nowelizację Polskiego Ładu, tzw. „Polski Ład 2.0”, która wprowadziła preferencje dla niektórych form opodatkowania w zakresie możliwości odliczania składki na ubezpieczenie zdrowotne [Dz.U. 2022, poz. 1265]. W badaniach pominięto kartę podatkową², ze względu na brak możliwości od 2022 roku zmiany formy opodatkowania na te zasady odprowadzenia podatku.

Stawkę ryczałtu dla handlu artykułami spożywczymi przyjęto zgodnie z obowiązującymi przepisami na poziomie 3%. Dodatkowo przyjęto, że przy opodatkowaniu na zasadach ogólnych składki społeczne zostały uwzględnione w wartości kosztów uzyskania przychodów, w przypadku ryczałtu – pomniejszono przychód o zapłacone składki społeczne.

² Dodatkowo karta podatkowa funkcjonuje jako forma opodatkowania przewidziana w szczególności dla drobnych przedsiębiorców, analiza prowadzona na hipotetycznych obrotach wynoszących 200 tys. zł i 300 tys. zł mogłaby być w przypadku karty podatkowej zdecydowanie zawyżona, zniekształcając tym samym otrzymane wyniki.

W tabeli 1 przedstawiono kwotę podatku i wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne jaką zapłaciłby przedsiębiorca, w zależności od wybranej formy opodatkowania przed i po wprowadzeniu Polskiego Ładu przy różnych poziomach osiąganych przychodów.

Z danych przedstawionych w tabeli 1 wynika, że przed wprowadzeniem przepisów Polskiego Ładu wśród mikroprzedsiębiorców, których obroty (przychody) nie przekroczyły 100 tys. zł wybór konkretnej formy opodatkowania nie miał znaczenia. W każdym z wariantów opodatkowania podatnik nie płacił podatku, a obciążeniem fiskalnym była

Tabela 1. Zestawienie podatku i składki ubezpieczenia zdrowotnego w poszczególnych wariantach opodatkowania, przed i po wprowadzeniu Polskiego Ładu

Przychód	KUP*	Dochód	Zasady ogólne				Ryczałt ewidencjonowany 3%	
			skala progresywna		stawka liniowa		P	Z
			P**	Z**	P	Z		
2021 rok [tys. zł]								
50	40	10	0,0	4,6	0,0	4,6	0,0	4,6
100	80	20	0,0	4,6	0,0	4,6	0,0	4,6
150	120	30	0,6	4,6	1,8	4,6	0,2	4,6
200	160	40	2,3	4,6	3,7	4,6	1,7	4,6
300	240	60	5,7	4,6	7,5	4,6	4,7	4,6
400	320	80	9,1	4,6	11,3	4,6	7,7	4,6
500	400	100	14,7	4,6	15,1	4,6	10,7	4,6
600	480	120	21,1	4,6	18,9	4,6	13,7	4,6
700	560	140	27,5	4,6	22,7	4,6	16,7	4,6
2022 rok [tys. zł]								
50	40	10	0,0	3,3	1,9	3,3	1,1	4,0
100	80	20	0,0	3,3	3,8	3,3	2,6	6,7
150	120	30	0,0	3,3	5,7	3,3	4,1	6,7
200	160	40	1,2	3,6	7,6	3,3	5,6	6,7
300	240	60	3,6	5,4	11,4	3,3	8,6	12,1
400	320	80	6,0	7,2	15,2	3,9	11,6	12,1
500	400	100	8,4	9,0	19,0	4,9	14,6	12,1
600	480	120	10,8	10,8	22,8	5,9	17,6	12,1
700	560	140	17,2	12,6	26,6	6,9	20,6	12,1

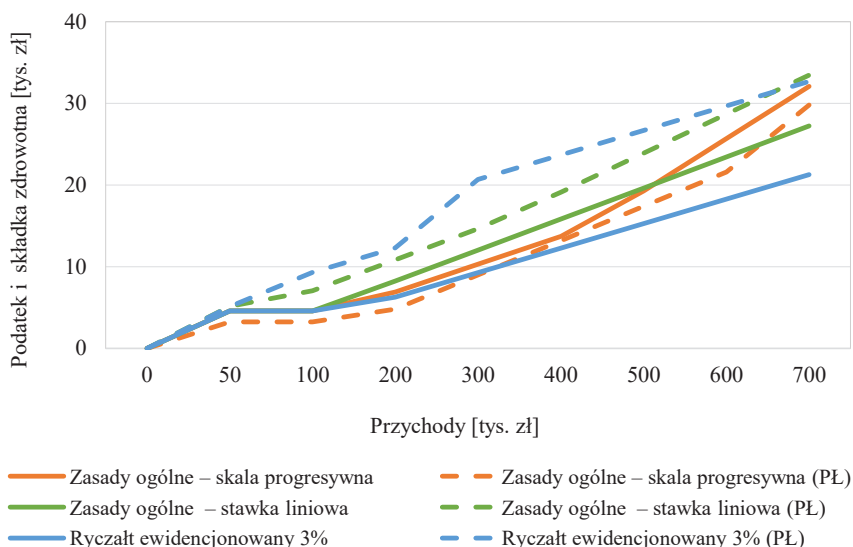
* KUP – koszty uzyskania przychodów

** P – kwota podatku, Z – kwota składki zdrowotnej

Źródło: obliczenia własne

jedynie kwota wynikająca ze składki na ubezpieczenie zdrowotne, która co do zasady wynosiła 381,81 zł miesięcznie, czyli 4,6 tys. zł rocznie i była niezależna od wybranej formy opodatkowania. Przy wyższym poziomie przychodów, a więc wzroście dochodów, optymalną formą opodatkowania był ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Przy przychodach przedsiębiorstwa na poziomie 200 tys. zł, podatek ryczałtowy podlegający wpłacie do urzędu skarbowego był o 40% niższy niż podatek PIT płacony według skali progresywnej i 115% niższy niż podatek PIT płacony według stawki liniowej.

Przed wprowadzeniem zmian w 2022 roku, drugim optymalnym sposobem opodatkowania dochodów był podatek PIT płacony według skali podatkowej. Przy przekroczeniu 500 tys. zł przychodu, tj. osiągając dochód ponad 100 tys. zł, warto było w 2021 roku rozliczyć się z podatku według 19-procentowej stawki liniowej (rysunek 1). Z badań przeprowadzonych przez Magdalenę Rękas [2009], Mariana Podstawkę i Agnieszkę Deresz [2013] oraz Michała Sosnowskiego [2017] wynika, że podatek liniowy jest opłacalny w stosunku do podatku płaconego według skali dwustopniowej, wówczas gdy dochód przekracza pierwszy próg podatkowy o co najmniej 15%. Przewaga ryczałtu w analizowanym przykładzie może wynikać ze stawki podatku, która dla handlu artykułami spożywczymi jest relatywnie niska i wynosiła 3%. Michał Sosnowski [2017] zwraca jednak uwagę, że nawet niewielka stawka ryczałtu może dla określonego poziomu przychodów dawać wyższą kwotę należnego podatku niż stawka w podatku dochodowym

Rysunek 1. Kwota podatku oraz składki ubezpieczenia zdrowotnego w poszczególnych wariantach opodatkowania, przed i po wprowadzeniu Polskiego Ładu

Źródło: obliczenia własne

płaconym przy tej samej wielkości przychodu, ale z uwzględnieniem poniesionych na jego uzyskanie kosztów. Konkurencyjność tej formy opodatkowania w 2021 roku zmniejszyła się wraz ze wzrostem przychodów, jednak cały czas był to optymalny sposób opodatkowania mikroprzedsiębiorstw. Nawet przy przychodach na poziomie 700 tys. zł, zobowiązania fiskalne z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego były niższe o 35% i 70%, odpowiednio dla podatku liniowego i w skali progresywnej. Anita Nenca i Danuta Zawadzka [2014] również wykazały, że w uwzględnionym w badaniu przedsiębiorstwie pod względem minimalizacji obciążeń fiskalnych najbardziej korzystną formą opodatkowania był ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Podatek wynikający z wyboru tej formy był ponaddwukrotnie niższy od opodatkowania liniowego oraz ponadtrzykrotnie niższy od progresywnego.

Zmiany wprowadzone przepisami Polskiego Ładu spowodowały, że obciążenia fiskalne dla niektórych form opodatkowania stały się wyższe niż w latach poprzednich. Wynikało to przede wszystkim ze zmian sposobu naliczania składki na ubezpieczenia zdrowotne i z braku możliwości jej odliczania od podatku. Łączne zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego i składki zdrowotnej zmniejszyło się w porównaniu z sytuacją sprzed zmian tylko w przypadku jednej z form opodatkowania, tj. podatku płaconego na zasadach ogólnych według skali progresywnej (rysunek 1). Oszczędności wynosiły od 1 do 30%. W przypadku ryczału – dotychczas wariantu o najniższej wartości płaconego podatku dochodowego i składki zdrowotnej – można było zaobserwować wzrost zobowiązania od 12 do 120%, w zależności od przychodu.

Konsekwencją wprowadzonych zmian była także w przypadku niektórych form opodatkowania zależność składek na ubezpieczenie zdrowotne od wysokości rzeczywistego dochodu, co wprowadziło dodatkową niewiadomą w kalkulowaniu przyszłych dochodów. Do 1 stycznia 2021 roku podstawa wymiaru zależała od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. W świetle nowych przepisów kwota składki zdrowotnej w danym roku znana jest „z góry” jedynie przedsiębiorcom opodatkowanym w formie karty podatkowej. Pozostali przedsiębiorcy muszą ją ustalać każdorazowo na podstawie osiągniętych dochodów (przychodów).

W ramach nowelizacji przepisów Polskiego Ładu 2.0 zdecydowano, że część przedsiębiorców uzyskała ponownie możliwość odliczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne. W 2022 roku nie można było już składki zdrowotnej odliczać od podatku, jak miało to miejsce przed wprowadzeniem nowych przepisów. Preferencję zastosowano dla przedsiębiorców rozliczających się podatkiem liniowym, ryczałtem oraz kartą podatkową.

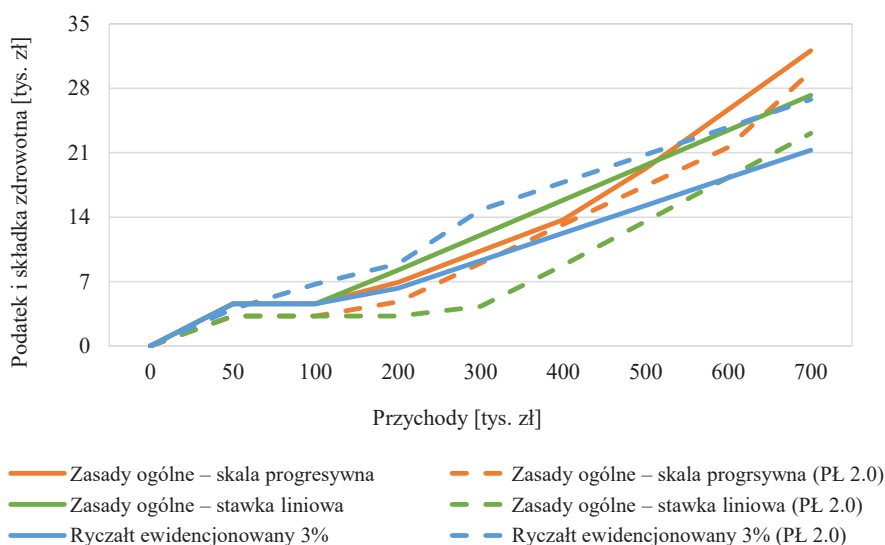
W przypadku podatku liniowego przedsiębiorca w 2022 roku mógł zaliczyć składki zdrowotne do kosztów uzyskania przychodów lub odliczyć od dochodu, do kwoty maksymalnie 8700 zł w skali roku. Podobna możliwość częściowego odliczenia zapłaconej składki zdrowotnej została wprowadzona dla ryczałtowego podatku dochodowego – przedsiębiorca mógł pomniejszyć przychody o 50% zapłaconej składki zdrowotnej.

Wprowadzone zmiany w sposobie rozliczania się z fiskusem z tytułu podatku dochodowego i opłacie składek ZUS od 2022 roku spowodowały, że niektórzy przedsiębiorcy zmienili formę opodatkowania prowadzonej działalności. Kolejne zmiany wprowadzone w ramach Polskiego Ładu 2.0 mają duży wpływ na zasadność ekonomiczną dokonanego wyboru.

Jak wdrożone zmiany wpłynęły na wysokość obciążeń w hipotetycznym przedsiębiorstwie, przy różnych formach opodatkowania przedstawiono na rysunku 2.

Po zmianie przepisów Polskiego Ładu, łączne zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego i składki zdrowotnej zmniejszyło się w porównaniu z sytuacją z 2021 roku w przypadku dwóch form opodatkowania. Jedną z nich – opodatkowanie według stawki liniowej podatku – stanowiła równocześnie optymalną formę opodatkowania dla analizowanego mikroprzedsiębiorstwa. Opodatkowanie według skali progresywnej nie było najkorzystniejszą z możliwych do zastosowania form, zarówno przed 2022 rokiem, jak i po wprowadzeniu zmienionych przepisów Polskiego Ładu 2.0. Z kolei ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, jako najbardziej korzystna dotychczas forma opodatkowania, po wprowadzeniu od 2022 roku zmian pozostała atrakcyjna jedynie dla przedsiębiorców, których przychody roczne były wyższe niż 600 tys. zł, czyli przy założeniu kosztów na poziomie 80% dochody przekroczyły pierwszy próg podatkowy.

W analizowanym przedsiębiorstwie (tabela 1) najkorzystniejszą formą opodatkowania, charakteryzującą się najniższą wartością obciążenia podatkiem dochodowym i składką

Rysunek 2. Kwota podatku oraz składki ubezpieczenia zdrowotnego w poszczególnych wariantach opodatkowania, przed i po wprowadzeniu Polskiego Ładu 2.0

Źródło: obliczenia własne

zdrowotną przed wprowadzeniem przepisów Polskiego Ładu, był ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Od 2022 roku przy założeniu podobnego poziomu obrotów, optymalnym wariantem opodatkowania były zasady ogólne według skali progresywnej. W tym przypadku przedsiębiorca skorzystał na wprowadzonych zmianach w przepisach podatkowych i podejmując decyzję o wyborze skali podatkowej, jako optymalnej formy opodatkowania, jego zobowiązania z tytułu podatku dochodowego i składki na ubezpieczenia zdrowotne obniżyły się o 30%.

Przeprowadzona analiza pozwoliła wskazać formę opodatkowania charakteryzującą się najniższą wartością obciążenia podatkiem dochodowym i składką zdrowotną, przy założonych parametrach. Nie oznacza to jednak możliwości przedstawienia jednego rozwiązania najkorzystniejszego dla wszystkich podatników. Kryteria wyboru optymalnej formy opodatkowania są uzależnione od indywidualnych wartości osiąganych przychodów i ponoszonych kosztów, a także rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej.

PODSUMOWANIE

1. Wprowadzenie przepisów Polskiego Ładu spowodowało zwiększenie obciążeń publicznoprawnych dla mikroprzedsiębiorstw.
2. Uzależnienie składek na ubezpieczenie zdrowotne od wysokości rzeczywistego dochodu, powoduje wzrost niepewności prowadzonej działalności.
3. W obecnej sytuacji spowolnienia gospodarczego wprowadzone zmiany w ramach Polskiego Ładu, skutkujące wzrostem obciążeń podatkowych i tych związanych z ubezpieczeniem zdrowotnym, mogą spowodować u części mikroprzedsiębiorców spadek rentowności prowadzonej działalności, co hamuje przedsiębiorczość oraz może skłaniać do zaniechania prowadzenia działalności gospodarczej.
4. Wśród mikroprzedsiębiorców obawy może powodować ograniczenie możliwości skorzystania z karty podatkowej, a wzrost obciążeń publicznoprawnych w przypadku korzystania z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych wskazuje na zmniejszenie dostępności uproszczonych form opodatkowania dochodów osób fizycznych uzyskiwanych z działalności gospodarczej.
5. Jednocześnie, Polski Ład ma zachęcać do zmiany sposobu opodatkowania prowadzenia działalności gospodarczej, przez przechodzenie mniejszych przedsiębiorców na rozliczanie się na zasadach ogólnych, co wymaga prowadzenia pełnej ewidencji przychodów i kosztów działalności.
6. Wprowadzenie w stosunku do niektórych form opodatkowania dochodu możliwości częściowego odliczenia składki na ubezpieczenia zdrowotne, spowodowało wiele niejasności oraz poczucie nierówności podatników, co zaprzeczyło idei Polskiego Ładu, który miał być koncepcją równego i sprawiedliwego opodatkowania.

BIBLIOGRAFIA

- Augustynowicz Ewelina. 2022. Formy opodatkowania jednoosobowej działalności gospodarczej w świetle zmian Polskiego Ładu. *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze* 17: 89-104. DOI: 10.26366/PTE.ZG.2022.229.
- Banaszewska Monika. 2023. Polski Ład z perspektywy form opodatkowania i oskładkowania dochodów osób fizycznych. [W] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne* (Polish Order from the perspective of forms of taxation and contributions to the income of natural persons. [In] Polish Order and income taxation. Legal, financial and economic approach), ed. Edyta Małecka-Ziemińska, 149-168. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. DOI: 10.18559/978-83-8211-162-0/8.
- Borowiecki Ryszard, Barbara Siuta-Tokarska. 2008. *Problemy funkcjonowania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce: Synteza badań i kierunki działania* (Problems of functioning and development of small and medium-sized enterprises in Poland: Research synthesis and directions of action). Warszawa: Difin. ISBN 9788372519757.
- Mazur Łukasz, Piotr Chróścicki, Damian Gwóźdź, Anna Kiereś, Waldemar Knap, Agnieszka Sakowska, Katarzyna Wojtowicz-Janicka. 2012. *Optymalizacja podatkowa* (Tax optimization) Warszawa: Wolters Kluwer.
- Dorociak Katarzyna, Kinga Jańczak, Emilia Lazarowicz, Małgorzata Lewandowska, Katarzyna Tokarczyk, Agnieszka Walczyńska. 2022. *Polski Ład 2.0.* (Polish Order 2.0.). Wrocław: WINS Wydawnictwo Sp. z o.o.
- Dziemianowicz Ryta. 2002. Formy opodatkowania dochodu a rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. [W] *Podlasie – determinanty wzrostu* (Forms of income taxation and the development of small and medium-sized enterprises. [In] Podlasie – determinants of growth), ed. Andrzej F. Bocian, 96-110. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Felis Paweł. 2014. Wybrane rozwiązania opodatkowania małych przedsiębiorstwa – ocena i proponowane kierunki zmian (Taxation of small enterprises – review of regulations and proposed guidelines for changes). *Studia BAS* 1 (37): 109-139.
- Gruziel Kinga. 2009. Istota i założenia optymalizacji podatkowej – wybrane aspekty (The matter and conception of taxation optimization – select aspects). *Zeszyty Naukowe SGGW – Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej* 77: 175-186.
- GUS (Central Statistical Office). 2023. *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2022 roku* (Operations of enterprises employing up to 9 people in 2022). Warszawa: Wydawnictwo GUS.
- Jamroży Marcin, Stephan Kudert. 2013. *Optymalizacja opodatkowania dochodów przedsiębiorców* (Optimization of taxation of entrepreneurs' income). Warszawa: Wolters Kluwer Polska.

- Jankowski Jakub. 2019. *Optymalizacja podatkowa w podatkach dochodowych: dopuszczalność i prawne granice* (Tax optimization in income taxes: admissibility and legal limits). Warszawa: C.H. Beck.
- Jarczok-Guzy Magdalena. 2015. Optymalizacja opodatkowania dochodu w małym przedsiębiorstwie (Optimalization of the income tax in a small enterprise). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 1 (76): 79-88. DOI: 10.18276/frfu.2015.76/1-07.
- Konstanty Ewa. 2016. Przedsiębiorstwa i mikroprzedsiębiorstwa w Polsce – charakterystyka i analiza funkcjonowania sektora MMSP na rynku krajowym (Enterprises and small enterprises in Poland – characteristics and analysis of the functioning of the sector of MSMEs in the domestic market). *Organizacja i Zarządzanie* 2: 65-93.
- Makuch Anna. 2011. Wybór formy opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych jako element strategii podatkowej w małych przedsiębiorstwach (Selection of forms of taxation in corporate income tax from individuals as an element of fiscal policy in small enterprises). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego* 40: 47-57.
- Markowski Włodzimierz. 2014. *ABC small businessu* (ABC of small business). Zgierz: Wydawnictwo Marcus.
- Matejun Marek, Ewa Kaczmarek. 2010. Wpływ form opodatkowania podatkiem dochodowym na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw. [W] *Wyzwania i perspektywy zarządzania w małych i średnich przedsiębiorstwach* (The impact of forms of income taxation on the functioning of small and medium-sized enterprises. [In] Challenges and prospects of management in small and medium-sized enterprises), ed. Marek Matejun, 208-224. Warszawa: C.H. Beck.
- Nenca Anita, Danuta Zawadzka. 2014. Wybór formy opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstw jako metoda optymalizacji podatkowej (The choice of microenterprise taxation as a method of tax optimization). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 818 (68): 25-36.
- Niewęglowski Marek, Piotr Karaś. 2016. Factors affecting running microenterprises and its development on the area of Losice county. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu* 18 (5): 184-188.
- Pawlak Joanna, Paszko Dariusz, Wróblewska Wioletta. 2013. Podatek rolny a podatek dochodowy – wysokość obciążeń podatkowych indywidualnych gospodarstw rolnych (Tax and income tax – level of fiscal burdens of individual farms). *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu* 15 (4): 327-332.
- Podstawka Marian, Agnieszka Deresz. 2013. Wybór efektywnej formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych małych i średnich przedsiębiorców (The choice of the effective income taxation form of physical persons, small and medium-sized enterprises). *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy* (30): 376-387.

- Rękas Magdalena. 2009. Wybór formy opodatkowania dochodu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą jako jedna ze strategii podatkowych przedsiębiorcy (A sole proprietor's selection of a taxation method as a taxation strategy available to businesses). *Ekonomiczne Problemy Usług* 39: 407-416.
- Skolimowska Anna. 2021. Etyczne i prawne aspekty optymalizacji podatkowej (Ethical and legal aspects of tax optimization). *Civitas et Lex* 2 (30): 49-58. DOI: 10.31648/cetl.5954.
- Sosnowski Michał. 2017. Forma opodatkowania działalności gospodarczej jako instrument optymalizacji podatkowej (Business taxation form as an instrument for tax optimization). *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 3 (87/2): 141-150. DOI: 10.18276/frfu.2017.87/2-12.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne*. Dz.U. 1998, nr 144, poz. 930 (Act of November 20, 1998 on flat-rate income tax on certain income earned by natural persons). Official Journal, 1998.144.930.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*. Dz.U. nr 80, poz. 350 (Act of July 26, 1991 on personal income tax). Official Journal, 1991.80.350.
- Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw*. Dz.U. 2021, poz. 1128, z późn. zm. (Act of October 29, 2021 amending the Personal Income Tax Act, the Corporate Income Tax Act and certain other acts). Official Journal, 2021, item 1128, as amended.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw*. Dz.U. 2022, poz. 1265 (Act of June 9, 2022 amending the Personal Income Tax Act and certain other acts). Official Journal, 2022, item 1256.
- Walczak Bogusław. 2009. Strategie podatkowe i para podatkowe jako narzędzie zarządzania finansami przedsiębiorstwa. [W] *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa* (Tax strategies and tax couples as a tool for managing company finances. [In] *Modern corporate financial management*), ed. Aurelia. Bielawska, 237-256. Warszawa: C.H. Beck.
- Żabska Magdalena. 2013. Optymalizacja podatkowa a oszustwa podatkowe (Tax optimization vs tax fraud). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 61 (2): 259-268.

CHOICE OF THE FORM OF TAXATION OF A MICRO-ENTERPRISE
AS AN INSTRUMENT OF TAX OPTIMILISATION
IN THE LIGHT OF THE CHANGES IN THE POLISH DEAL

Key words: tax optimization, forms of taxation, income tax,
health insurance contribution, the Polish Deal

ABSTRACT. The purpose of this article is an evaluation of the impact of changes in regulations concerning income tax assessment and premiums for medical insurance from economic activity of microenterprises as part of the so-called „Polish Deal” on the value of regulatory liabilities arising from income tax and health contribution in context of various forms of taxations. Ambiguity and changeability of the regulations as well as an increase in regulatory liabilities is not helpful to entrepreneurs in business development and constitutes obstacles, hindering the advancement of the microenterprise sector. Choosing the taxation form of conducted business is very significant for the amount of income tax expense of microenterprise. Amendments to tax regulations due to the 2022 introduction of the „Polish Deal” caused a revolution in forms of accounting for income tax and regulations defining the value of premiums for medical insurance in microenterprise groups. It results from the conducted research that implementing regulations of the „Polish Deal” caused the increase of the regulatory liabilities for microenterprises which in turn in some cases result in a drop in profitability of conducted activity that can hinder entrepreneurship and lead to abandonment of conducting economic activity.

AUTHOR

JOANNA FLOREK, PHD
ORCID: 0000-0002-2990-3348
Poznań University of Life Sciences, Polanf
Economics Faculty
Department of Finance and Accounting
e-mail: florek@up.poznan.pl

Proposed citation of the article:

Florek Joanna. 2024. Wybór formy opodatkowania mikroprzedsiębiorstwa jako instrument optymalizacji podatkowej w świetle zmian Polskiego Ładu. *Annals PAAAE XXVI* (2): 49-63.